

slavnostmi jsou poutní slavnosti...“ [str. 131] v daném kontextu říká opak: „*Velké výroční slavnosti [svátky?] jsou poutními slavnostmi...*“). Tyto jednotlivosti však nijak významně nepoškozují celkově vynikající kvalitu české edice.

Facit: Nakladatelství Vyšehrad opět jednou prokázalo, jak dovede skloubit šťastný výběr edičního titulu s vysokým

standartem vydavateského provedení (širší pohled na produkci tzv. náboženské literatury v naší zemi ukazuje, jak vzácný je tento soulad). Český písmák i každý jiný zájemce o seriózní biblistickou literaturu touto knihou dostává do rukou velmi kvalitní příručku, jejíž hodnota rozhodně není přechodná. Kéž by u nás takových knih hojně přibývalo.

Martin Prudký

THEOLOGIE LUKÁŠOVSKÝCH SPISŮ

Petr Pokorný, Theologie der lukanischen Schriften, Vandenhoeck und Ruprecht (Fortschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments), Göttingen 1997, 204 str.

Poslední práce prof. Pokorného, *Theologie der lukanischen Schriften*, nese všechny rysy vynikajícího vědeckého díla. Tematicky je věnována rozboru teologie autora *Lukášova evangelia* a *Skutků apoštolských*. Na rozdíl od *Výkladu evangelia podle Marka*, který byl koncipován jako souběžný komentář Markova textu, je *Theologie der lukanischen Schriften* koncipována jako systematický výklad Lukášovy teologie, založený na předběžném rozboru struktury a základních rysů Lukášova literárního díla. V souladu s tím je kniha rozdělena do pěti základních kapitol, z nichž první je věnována otázkám interpretace Lukášových knih z hlediska jejich záměru, autorství, pramenů, žánru a struktury a následující pak čtyřem v užším slova smyslu teologickým tématům: Lukášovu pojetí Božího lidu, dějin, Boha spasitele a člověka jako nositele příslibu spásy.

Základním rysem – a jedním z přínosů – Pokorného práce je, že autor pojednává o obou lukášovských spisech

zároveň. Pokorný chápe *Lukášovo evangelium* a *Skutky apoštolské* důsledně jako dvě části jednoho díla, jehož plán byl pisatelem samým koncipován jako jediný celek o dvou částech. Základní rysy Lukášovy teologie lze pak podle Pokorného vyčíst právě z vnitřní výstavby tohoto literárního útvaru, v jehož rámci se děj odvíjí podle osnovy „cesty“, která je cestou Božího slova v tomto světě: příběh Ježíšova pozemského života, který začíná a končí v Jeruzalémě a který je sám dále bohatě členěn, tvoří její první část (*Lukášovo evangelium*), a příběh šíření zvěsti o zmrtvýchvstalém Ježíši, který se začíná opět v Jeruzalémě a končí v Římě (symbol cesty Božího slova od Židů k pohanům, tvoří jeho druhou část (*Skutky*). Tato dějová výstavba Lukášových spisů klade – na rozdíl od starších prvokřesťanských koncepcí – dobu Ježíšova pozemského života nikoli na konec, nýbrž doprostřed dějin spásy, jež se tak rozpadají v čas před touto dobou, tj. čas Starého zákona, čas Ježíšovy pozemské přítomnosti

samé, tj. čas spásného sebezjevení Boha, a čas po této době, tj. čas církve jako místa okračujícího šíření spásy.

Pokorný ve svém výkladu lukášovské teologie navazuje na starší významné práce, zejména na směrodatné dílo H. Conzelmanna *Die Mitte der Zeit. Studien zur Theologie des Lukas* (1953). Zároveň však přináší nový pohled na Lukášovu teologii. Oproti kritice z řad teologů, kteří Lukášovi vyčítali na jedné straně předpavlovský či nepavlovský ráz jeho myšlení, na druhé straně tendenci k historizaci a institucionalizaci („zředmětnění“) křesťanské zvěsti (tzv. „Frühkatholizismus“), hájí Pokorný Lukášovu teologickou originalitu a vykládá ji ve světle historické situace, v níž Lukáš stál („die ausbleibende Parusie“, rozchod křesťanů se synagogou, převaha křesťanů z pohanského prostředí). Pokorný přesvědčivě dokazuje, že Lukáš pracuje s konzistentním teologickým modelem, který se liší od modelu Pavlova a který je s ním co do svého významu srovnatelný (viz k tomu např. str. 126). Právě ve zdařilém pokusu o vystižení hlavních rysů Lukášovy teologie a v jejím odstínění od teologie Pavlovy (a také Markovy) leží hlavní přínos Pokorného práce. Lukášova teologie se v jeho výkladu jeví jako teologie, jejímž ústředním motivem není

otázka zákona a ospravedlnění, nýbrž motiv spásy jako „hledání ztraceného“ ve smyslu podobenství a marnotratném synu (jehož obsáhlá exegeze tvoří vyvrcholení Pokorného knihy).

Pokorný se ve své teologické interpretaci lukášovských spisů pohybuje suverénně na výši soudobé biblické hermeneutiky: plodným způsobem zhodnocuje výsledky historické a textové kritiky, pramenné analýzy, bultannovské existenciální hermeneutiky, strukturální analýzy testu, Jüngelovy a Ricoeurovy hermeneutiky metaforické řeči atd. Využívá veškeré relevantní odborné literatury, nezůstává však nikdy v jejím vleku. Předkládá původní výřečky vlastní heuristické práce, který se bezesporu stane jedním z významných přínosů pro novozákonní vědu ve světovém měřítku. Pokorného výklad lukášovských spisů je navíc významným příspěvkem k poznání dějin raného křesťanství vůbec, jakož i mistrnou ukázkou výkladu antického literárního textu.

Knihy prof. Petra Pokorného si bezpochyby zaslouží mimořádného uznání. Je mj. též dokladem již tradičně neobvykle vysoké úrovně české biblistiky pěstované na Evangelické teologické fakultě UK. Lze si jen přát, aby se co nejdříve objevila také v českém překladu.

Filip Karfík

CESTA K VNITŘNÍMU SLOVU

Grondin, Jean, Úvod do hermeneutiky, z němčiny přeložili B. Horyna a P. Kouba. Praha 1977, 248 str.

Nakladatelství OIKUMENH připojilo k dlouhé řadě zásadních studií z oblasti humanitních věd nový svazek, tentokrát Úvod do hermeneutiky od Jeana Gron-

dina, francouzského žáka Hanse-Georga Gadamera. Jde o t.č. nejlepší přehled dosavadního bádání, k němuž je připojena rozsáhlá, detailně členěná bib-